

СТАНОВИЩЕ

От: **доц. д-р Светла Богданова Бонева**
Университет за национално и световно стопанство,
Катедра „Международни икономически отношения и бизнес“,
Факултет „Международна икономика и политика“,
Главен секретар на УНСС по научно-изследователските проекти,
Научна специалност 05.02.10 „Световно стопанство и международни
икономически отношения“.

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по докторска програма „Икономика и управление (Индустрия)“ в професионално направление 3.8 „Икономика“, МВБУ

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 2629/26.09.2024 г. на Ректора на УНСС.

Автор на дисертационния труд: **Камелия Драгомирова Бийдерман**

Тема на дисертационния труд: **РАЗВИТИЕТО НА ПАЗАРА НА
БИОПРОДУКТИ В ЕС И
НЕГОВОТО ОТРАЖЕНИЕ ВЪРХУ
БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА**

1. Данни за докторанта и общо описание на предоставените материали.

Докторант Камелия Бийдерман завършва средното си образование в гимназия „Никола Беловежков“ – гр. София. Притежава бакалавърска степен по специалност „Международни икономически отношения“ от Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“ и магистратура по „Финансов мениджмънт“ в Нов български университет. Редовен докторант е в катедра „Международни икономически отношения и бизнес“ на УНСС от 2020 г. съгласно протокол 365/25.02.2020 г. в направление 3.8. Икономика в Докторска

програма по научна специалност „Световно стопанство и МИО“ съгласно заповед № 619/12.03.2020 г. на зам. ректора по НИД на УНСС. Камелия Бийдерман изпълнява заложените задачи в своя индивидуален учебен план и публикува няколко научни статии в научните конференции на катедра „МИО и бизнес“. Основният ѝ фокус в тях е върху анализа на пазара на биологични продукти в ЕС и възможностите за българския износ.

Предадените ми материали за изготвяне на становище по дисертационния труд включват следните документи: дисертационен труд, автореферат, списък с публикациите по дисертационния труд, справка за основните приноси в дисертационния труд, автобиография на докторанта, отзив и пълен текст на публикациите по темата на дисертационния труд.

Дисертационният труд е структуриран в: увод, изложение в три глави, заключение, списък с използвана литература и приложение. Текстът на дисертационния труд е в обем от 184 страници, в т.ч. 31 таблици и 22 фигури. Библиографията обхваща 113 източника, от които 65 на български език и 48 на немски език.

2. Характеристика на дисертационния труд

Избраната тема е актуална, като нейното значение нараства в контекста на съвременното икономическо развитие и предизвикателствата пред съвременната национална икономика и нарастващото глобално търсене на биологични земеделски продукти и промените в потребителските предпочитания. Темата е важна предвид нарастващото производство и потребление на биологични продукти и като елемент на Общата селскостопанска политика (ОСП) на ЕС и включването на все повече български производители на Единния пазар на ЕС. Това е и основната теза на изследването, изясняваща начините за подобряване рентабилността на българското селско стопанство и разширяването на пазарния дял на българските производители на пазара на биологични продукти. Задачите на изследването са свързани с анализ на единния пазар на биологични продукти на ЕС, европейската правна рамка, регулираща производството и търговията с този вид продукти, като и стимулирането и включването на българските производители на единния пазар на биопродукти на ЕС.

Първата глава на дисертационния труд представя терминологични уточнения и коректен преглед на нормативната уредба, спецификите на ОСП в контекста на разглежданата тема и политиките за насърчаване на биологичното земеделие не само в ЕС, но и в Индия и Китай.

Втората глава на дисертационния труд анализира икономическите и външнотърговските критерии за развитие на пазара на биологични продукти в ЕС, дела на търговията с биопродукти на единния пазар, спецификите на организацията за пласмент на тези продукти.

Третата глава на дисертацията изследва причините за ниския дял на производство и потребление на биопродукти в България. Изведена е необходимостта от разкриване на нови биологични производства на суровини и

крайни продукти, които да утвърждават българските търговски марки на международните пазари.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати и приносите на дисертационния труд и значимост на разработката за науката и практиката

Дисертационният труд има добре формулирани цел, обект и предмет, а поставените изследователски задачи ясно кореспондират с постигането на основната цел на разработката и доказването на изследователската теза.

Използваната литература в изследването е адекватно подбрана и обхваща множество теоретични и приложни научни изследвания на български и чуждестранни автори. В този смисъл следва да се подчертае добрата осведоменост на докторанта по проблематиката на дисертационния труд.

Дисертационният труд се отличава с овладяна от докторанта съвременна система от знания не само в областта на теорията, но и по отношение на регулаторните и правни измерения на темата. В резултат на работата по този труд са получени ценни и полезни в различни аспекти научни и приложни резултати. Проучването в този аспект допълва изследванията по тематиката в България. Съдържанието на работата загатва множество идеи за препоръки, които биха могли да се приложат при формулирането на различни политики.

Методологията на изследването напълно отговаря на неговите цели. Задачите, поставени в изследването, са изпълнени успешно.

В дисертационния труд се открояват следните постижения, имащи характер на **научни и научно-приложни приноси**, които изцяло приемам:

„1. Направен е критичен преглед на европейската правна рамка в областта на биоземеделието. По-специално са анализирани различията между Регламент на Съвета (ЕИО) 2092/91, Регламент на Съвета (ЕИО) 834/2007 и Регламент (ЕС) 848/2018 относно някои техни важни разпоредби, свързани с биопроизводството;

2. Извършен е задълбочен разбор на силните и слабите страни на сертифициращата система на ЕС в областта на биоземеделието и са посочени рисковете, свързани с пропуските в тази система по-отношение на възможностите за износ на български биопродукти;

3. Посочени са важни тенденции в развитието на пазара на биопродукти в ЕС и у нас, свързани с кризата около пандемията Ковид-19 и мерките за нейното преодоляване;

4. Чрез използването на коефициента за подходяща еластичност са установени точката на насищане на пазара на биопродукти в редица страни-членки на ЕС, вкл. и в България;

5. Проведено е анкетно проучване в Германия на заинтересоваността на фирмите, опериращи на пазара на биологичните продукти, относно осъществяване на внос на такива продукти, в това число от България. В хода на проучването са установени корелационни връзки между отделни параметри на анкетираниите фирми и тяхната готовност за осъществяване на внос на биопродукти от България;

6. Разкрити са възможности за по-активно развитие на някои перспективни направления на биопроизводството у нас, където съществува неизползван потенциал за износ. Такива са например биологичните аквакултури, текстилът, козметиката, билките, виното, пчелният мед, преработените плодове и зеленчуци и др.“

4. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантката е представил три самостоятелни публикации по темата на дисертационния труд. Трудовете представляват интересни публикации, които отразяват тематиката на изследването и в количествено отношение удовлетворяват изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“:

- 1.) „Тенденции в динамиката на потреблението на биологични продукти в ЕС и отделни държави-членки (2010-2018 г.)“ – Сборник на деветнадесета международна конференция, организирана от катедра „МИО и бизнес“ в УНСС, 2020 г.
- 2.) „Въздействието на пандемията върху вътрешносъюзната търговия на ЕС с биологични продукти“ – Сборник на двадесет и първа научна конференция, катедра „МИО и бизнес“, УНСС, 2022 г.
- 3.) „Анализ на потреблението на биологични продукти в България и страните-членки на ЕС (2019-2025 г.)“ – Сборник с доклади на двадесет и втора научна конференция, катедра „МИО и бизнес“, УНСС, 2024 г.

5. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания и автореферата

Авторефератът на дисертационния труд отговаря на количествените, структурните и качествените изисквания към обема и съдържанието на авторефератите. Той дава точна и пълна представа за съдържанието, структурата и основните изводи на дисертационния труд. Справката с приносите отразява реално резултатите от дисертацията.

6. Критични бележки и препоръки

Нямам критични бележки по структурата, съдържанието, стилът и графичното оформление на разработката. Същите са на отлично ниво.

Най-съществената ми препоръка е този труд е да бъде публикуван на български и на английски или немски език, за да могат повече читатели да се запознаят с него.

7. Заключение

Дисертационният труд на Камелия Драгомирова Бийдерман на тема „РАЗВИТИЕТО НА ПАЗАРА НА БИОПРОДУКТИ В ЕС И НЕГОВОТО ОТРАЖЕНИЕ ВЪРХУ БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА“ е оригинално и актуално научно изследване, което отговаря на основните изисквания за присъждане на образователната и научна степен “доктор”. Авторката има

добър език и стил, анализира е значителен обем научна литература, обоснова е добре своите позиции, заключения и препоръки.

Всичко това ми дава основание да гласувам „ЗА“ присъждането на образователната и научна степен “доктор” на Камелия Драгомирова Бийдерман.

14. 11.2024 г./ Гр. София

Подпис:

SCIENTIFIC OPINION

Prepared by: **assoc. prof. Svetla Boneva, Ph.D, CGAP**
University of National and World Economy – Sofia
“International Economy and Policy” Faculty
Department of “International Economic Relations and Business”
Scientific specialty 05.02.10: “World Economy and International
Economic Relations”
Professional field 3.8: “Economy”

Object of the scientific opinion: **Ph.D thesis in within professional field 3.8. “Economy”, Scientific specialty and Doctoral program “World Economy and International Economic Relations” at UNWE**

Prepared on the ground of: **participation in the composition of the scientific jury for the defence of the dissertation according to Order No. 2629/26.09.2024. of the Rector of UNWE.**

Author of the Ph.D thesis: ***Kamelia Dragomirova Biederman***

Title of the Ph.D thesis: **"The development of the organic products market in the EU and its impact on the Bulgarian economy"**

1. Information regarding the candidate and the presented materials in the procedure

PhD Candidate Kamelia Biederman completed her secondary education at "Nikola Belovezhov" High School in Sofia. She holds a Bachelor's degree in "International Economic Relations" from Varna Free University "Chernorizets Hrabar" and a Master's degree in "Financial Management" from New Bulgarian University. Since 2020, she has been a full-time PhD candidate in the Department of "International Economic Relations and Business" at the University of National and World Economy (UNWE), in the field of 3.8. Economics, within the doctoral program "Global Economy and International Economic Relations," as per Protocol 365/25.02.2020 and Order No. 619/12.03.2020 of the Vice-Rector for Research at UNWE.

Kamelia Biederman is actively fulfilling the tasks outlined in her individual study plan and has published several research articles presented at the scientific conferences organized by the "International Economic Relations and Business" department. Her primary focus is on analyzing the EU organic products market and exploring export opportunities for Bulgaria.

The materials provided to me for drafting an opinion on the dissertation work include the following documents: the dissertation manuscript, abstract, list of publications related to the dissertation, a summary of the main contributions of the dissertation, the candidate's CV, reviews, and the full text of publications on the dissertation topic.

The dissertation is structured into an introduction, a main body consisting of three chapters, a conclusion, a bibliography, and an appendix. The dissertation spans 184 pages, including 31 tables and 22 figures. The bibliography comprises 113 sources, of which 65 are in Bulgarian and 48 in German.

2. General characteristics of the doctoral thesis

The selected topic is highly relevant, with its importance increasing in the context of contemporary economic development, the challenges faced by modern national economies, the growing global demand for organic agricultural products, and changing consumer preferences. The topic holds particular significance given the rising production and consumption of organic products, its role within the Common Agricultural Policy (CAP) of the European Union (EU), and the integration of an increasing number of Bulgarian producers into the EU Single Market. This forms the core thesis of the research, which seeks to explore ways to enhance the profitability of Bulgarian agriculture and expand the market share of Bulgarian producers in the organic products market.

The research objectives are tied to the analysis of the EU's Single Market for organic products, the European legal framework governing the production and trade of these products, and the measures for encouraging and integrating Bulgarian producers into the EU organic products market.

The first chapter of the dissertation provides terminological clarifications, a comprehensive review of the regulatory framework, an examination of the CAP's specifics in relation to the topic, and an overview of policies promoting organic agriculture not only within the EU but also in India and China.

The second chapter analyzes the economic and foreign trade criteria for the development of the organic products market in the EU, the share of organic product trade within the Single Market, and the specifics of the marketing and distribution of these products.

The third chapter investigates the reasons behind the low levels of production and consumption of organic products in Bulgaria. It highlights the need for the establishment of new organic production lines for raw materials and finished products, which could strengthen Bulgarian brands in international markets.

3. Evaluation of the research results and research contributions and the importance of the dissertation

The results of the doctoral thesis and publications of the candidate involve scientific and applied results: analysis, methodologies, evaluations, empirical results, practical conceptions on the topic and contributions. They fulfil the requirements for awarding the doctoral (Ph.D) degree.

The results of the research are clearly and precisely formulated and can be used by other researchers, experts, consultants and analysts.

The main contributions that could be outlined in this thesis are four and I accept them as formulated by the author of the thesis.

“1. A critical review of the European legal framework in the field of organic agriculture has been made. In particular, the differences between Council Regulation (EEC) 2092/91, Council Regulation (EEC) 834/2007 and Regulation (EU) 848/2018 regarding some of their important provisions related to organic production are analyzed.

2. An in-depth analysis of the strengths and weaknesses of the EU certification system in the field of organic agriculture has been carried out and the risks associated with the gaps in this system in relation to the opportunities for exporting Bulgarian organic products have been indicated.

3. Important trends in the development of the organic products market in the EU and in our country are indicated, related to the crisis surrounding the Covid-19 pandemic and the measures to overcome it.

4. By using the coefficient for income elasticity, the saturation point of the organic products market was established in several EU member countries, incl. in Bulgaria.

5. A survey was conducted in Germany on the interest of companies operating on the market of biological products, regarding the import of such products, including from Bulgaria. In the course of the study, correlations were established between individual parameters of the surveyed companies and their readiness to import organic products from Bulgaria.

6. Possibilities have been revealed for more active development of some promising areas of bio-production in our country, where there is unused potential for export. Such are, for example, organic aquaculture, textiles, cosmetics, herbs, wine, honey, processed fruits and vegetables, etc.”

4. Evaluation of the publications

The publications of the author prove her excellent professional preparation and knowledge regarding the main Bulgarian and foreign authors in the field; the application of proper research methods; and his ability to formulate adequately motivated conclusions and proper recommendations based on his research:

1. Trends in dynamics on consumption on biological products in the EU and individual Member States (2010-2018), Proceedings of the nineteenth international conference on the subject: "Bulgaria's Membership in the EU - thirteen years after accession", Department of IER and Business, 2020, UNWE, Sofia.
2. The impact on the pandemic on intra-Union trade of the EU is biological products , Proceedings of the twenty first international conference on the subject: "Bulgaria's Membership in the EU – fifteen years after accession", Department of IER and Business, 2022, UNWE, Sofia.

3. Analysis on consumption on biological products in Bulgaria and the member countries of the EU (2019-2025), Proceedings of the twenty second international conference on the subject: "Bulgaria's Membership in the EU – sixteen years after accession", Department of IER and Business, 2020, UNWE, Sofia.

5. Evaluation on the minimal national requirements

The materials that have been presented fulfil the minimal national requirements for awarding the doctoral (Ph.D) degree. This is valid for the quality of the doctoral thesis (the full text of the dissertation), the annotation (abstract) of the dissertation and the list of the publications of the candidate and the indexations of the publications.

6. Critical remarks and recommendations

No substantial critical remarks to the candidate and his research. I have one recommendation to the candidate – to translate in English or in German (after the end of the procedure for the awarding of the academic degree “Doctor”) and to publish in proper foreign editions his doctoral thesis which is currently written in Bulgarian language and defined in Bulgaria. Thus the research will reach a broader audience and provide more citations for the author and his affiliation.

7. Conclusion

The doctoral thesis titled "The development of the organic products market in the EU and its impact on the Bulgarian economy" and the publications presented by the doctoral student *Kamelia Dragomirova Biederman* in the current procedure for awarding the academic degree “Doctor” (Ph.D) announced by UNWE cover all necessary requirements for the occupation of this academic degree. The publications of the candidate are original and valuable pieces of research, demonstrating the adequate scientific style of their author.

All of the abovementioned arguments and facts give me the ground to vote “YES” for the awarding of the academic degree “Doctor” to *Kamelia Dragomirova Biederman*.

14.11.2024
Sofia

Signature:
(*assoc. prof. Svetla Boneva, Ph.D*)